

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

282

r-61

47 282 138-42
h-61

ԻՆՁ Է ԱՍԹՈՂԻՔԻ ԵՎԵՂԵՅԻ

1844 ՄԵՆԵՄԻՆՏԷ ՎԷՆԵՏԻԱ ՍՈՒՐԻ
ԱԶՈՐ ՄԱՆԱՍԹՐՈՐԵՆՏԷ ԹԱԳ ՈՐ
ՆԷՐ ՕԼՈՐՆԱՆ ՐԵՍԻՒՐՆԵՆ
ԹՐՈՂԻՄԵՐ ՏԻՐ

753

12004

282
h-61

1873

h. 4902 h

91-162

779
39

5

ՄՈՒԳԱՏՏԻՄԷՅԻ ՄԻԻԹԷՐՃԻՄ

Վէնէտիկ Սուրբ Ղազար վանքընսա ,
 պիճիւմէ վանքըն հիյէթի Թէրաֆընսան
 1844 տէ Թապ ու նէչր օլունան իշպուրէ-
 սալէ Թարիգաթը մէգքիւր հիյէթինին 29
 սէնէ էվլէնէ իթիգաթ վէ Թալիմաթը ի-
 լէ շիմաի քի իթիգաթ վէ Թալիմաթըըն-
 նըն հաթթա հարաքէթլէրինին նէ բաստէ-
 տէ պիրի պիրինէ մուղայիր օլտուղունու
 պիր սյինէսէ կիպի կէօթէրէնէք օլտու-
 զունտան , Վէնէտիկ Մանասթըընըն պու-
 կիւնքի հիյէթինի Թէչքիլ իյէյնն բահիպ-
 լէրին Բօմա քիլիսէսի վէ Բարա հազրէթ-
 լէրի ալէյհինէ պուլունտուղարը լիսանը
 վէ հալինի աղնամադ իչին մէգքիւր էրմէ-
 նիճէ ըէսալէյի հարֆպէ հարֆաչըդ Թիւրք-
 ճէյէ Թէրճիւմէ իտուպ , ճիւմլէ Գաթօլիք
 աինտարըընէլինէ վէ գրաաթընա Թագ-
 ալիմ իթալիմիղատ , պու սէֆիլ վէ Գաթօ

Վերաբերելով թե՛ քրիստոնեացիներն
վե՛ր Գաթաղի վերաբերելով այլևս չունան
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի
տա՛ն առաջնորդ վե՛ր վաղի քրիստոնեացի

Printed in Turkey

« Կաթուղիկէ նէ տիր . ումումի աէ-
մէք տիր : Նիչին ըի տիւննամըն հէր թէ-
րաֆընտա օյան Գաթօլիք քիլիսէլէրի պիր
տիր . զիրա պիր . սահիհ տինտար հէր նէ-
րէտէ քի Գաթօլիք (ուղղափատ) քիլիսէլէ-
քինէ տուտուլ իտէր , քէնտի քիլիսէսի տիր ,
վէ նէ պէլտէ նէ լիսան ֆէրքի անը թէֆ-
րիգ իթմտիքտէն պաշցա , պիր վ ք'տէ
կէպի ազիմ մուհապպէթ իլէ գուհաղընա
զտպուլ իտէր »

Մեռն Խորթ .

Նէ Տիր Գ.Ս.Թ.Օ.Լ.Ի.Բ ԳԻԼԻՍՅՆԻ

Ա.Տապ նէ գատար ատամլար վար
տըր քի պու զայէթ իւլզայէ էլզէմ
սիվալա նէ ճէվապը վէրմէլի տիր ,
պիլմէզլէր . հալ պու քի հէր քէս
պուհու պիլմէյէ , վէ թամ ճէվապը-
նը վէրմլյէ պօրճու աուր : Ա.Տապ
նէ գատար իրիսթիյան տինտարլար
վար տըր , քի Գաթօլիք քիլիսէսի
տէմէք իլէ նէ աղնարսըն աէյու սի-
վալ վարիտ օլտա , ճէվապ վէրիլլէր :
« Քիլիսէ տէմէք քահանայլար աէ-
մէք տիր » :

Պու հալտէ պու մագուլէ քէ-
սանըն քիլիսէ հաղպընտա մուհա-

պէթ վէ հիւրմէթ իրայէ իթմէտիւր-
լէրինէ ասլա թաճուպ օլունամազ .
նիչին քի քիչի թանըմատըզը պիւր
չէչի սէվիպ րայէթ իաէմէզ :

Պու մագուլէլէրին Ֆիքրինաէ-
քի դարանըզըն աէֆինէ, վէ պէօյ-
լէ միւթէնա պիւր մալիւմաթը լա-
յըզը իլէ թահսիլէ իշպու րէսալէ-
միզ իլէ վէսիլէ օլաճաղըմը ինայէթը
Հազգ իլէ մէմուլ իաէրիմ : Վէ
մագսէտիմէ վասլ օլմագ իչիւն պու
ուամի, վէ նաֆի վէ միւզթաղի
սիվարա թէչէպպիւս իաէրիմ : Պու-
Բօնէ Էլիսէի նէ գիւր : Պու սիվալըն ա-
յըզ ճէվապը պու տուր : « Խրիսթի-
յան տինտարըսըն ճէմիլէթի Պաթօ-
լիք քիլիսէսի աէմէք օլուպ , պու
քիլիսէնին պաշը պիւր տիր . Եանիյա
Քրիստոս տուր . վէ հազրէթը Բէթ-
րօնուն խալէֆի օլան Բօմա հայրապե-
տի Յիսուս Քրիստոսուն վէքիլի տիր » :

Իշպու ճէվապտա էվվէլա շու-
նու միւշահէտէ իտէրիմ , քի քիլիսէ
պիւր ճէմիլէթ , Եախօտ շիրքէթ տիր :
Պու ճէմիլէթին մէրքէզի Բօմա տըր ,
էօյլէ իսէ Հուվմայ շէհրի պու ճէ-
միլէթին բայլիթախթը տըր : Պութ-
բէրէսթիլք զէմանընտա Բօմա սիլա-
հը իլէ զապթ իյլէտիլի պիւթիւն
ճիհանըն հիւքիւմտարը իտի , շիմտի
աախի պիւթիւն աիւնեանըն Սուլ-
թանը տըր , քի տինի իլէ զապթ
իթմիշ տիր : Բօմայրլար զէմանընտա
պիւթիւն պութլարըն իպատէթ կեա-
հը պու պէլաէտէ իտի , շիմտիտէ
Եինէ օրատա տըր պիլ ճիւմլէ ֆա-
ղիլէթլէրին իպրէթի օլան ճիւմլէ
սուրըլարըն քիլիսէսի :

Բօմատա տըր պիղիմ շիրքէթի-
միզին , Եանի քիլիսէնին կէօրիւնիւր
պաշը : Հազրէթը Խաա քէնտի քիլի-
սէսինի կէօյտէն իտարէ իաէր : Բա-

բա հաղրէթլերի տախի բույի զե-
մինտէ հաղրէթը Խսանըն եէրինի
թութար, վէ քիլիսէյի թանգիմ վէ
խտարէ իտէր: Վէ պու թէտպիբատէ
Հաղգ Թաալա հաղրէթլերինին գուտ-
րէթի զահիր վէ պահիր կէօրիւնիւր:
Հաղգ Թաալա հաղրէթլերի քէնտի
քիլիսէսինի Ֆէրաը վահիտտէն իտէ
էքսէրիյէթ էլինէ թէսլիմ իթսէ իտի,
զանն իտէրսին քի տահա էմին օլուր
իտի: Լաքին խայրը, եալընըզ պիր
զաթըն զիյրի իտարէսինտէ օլտուղու
իչին տիր քի 1800 սէհէտէն զիյատէ
տէվամ իթմիշ տիր: Նիչէ նիչէ ճապ-
պար հիւքմտարըլարա, հերետիկու-
լարա վէ հերձուածողլարա դարըը
ճէնքլէշմիշ տիր պու պաշ, վէ տա-
յիմա տախի օ քիւրսի իւղէրինտէ
սապիթ դալմըշ տըր. չիւնքի ծնու օ
քիւրսի իւղէրինէ օթուրտան Ալլահ
քէնտիսի տիր: Պու ազիղ պաշա ի-

թաաթ էտէնէր տիւնեանըն հէր
թէրաֆընտա պուլունուր: Եէօլիյէ
Հաւատամքտա տէրիզ» ինանըըմ
ումումի քիլիսէյէ»: Վէ ֆիլ վազը
տա քիլիսէմիղին ումումի, եանի Աա-
թուղիկէ (Պաթօլիք) օլմաըր օ տէ-
րէճէ սահիհ սիր, քի տիւշմէնէրի
պիլէ պիզէ կաթողիկէ ըթլաք իտէ-
րէք պուճու թաստիգ իտէրլէր, նա-
սըլ քի տէր Սուրբ Օգոստինոս: Օպիր
Ֆըրդալըր իտէ, ալէստէվիյէ իքի իս-
մէ մալիք տիրլէր, պիրի օ տուր քի
քէնտիլէրի վէրիլէր, պիր տէ օտուր
քի պաշղալարը:

Պու հալտէ « պէն Պաթօլիք
քիլիսէնին էվլատըլըմ» տէրսէք, տէ-
մէք իոթէրիզ քի « պէն էօյլէ պիր
րուհանի հիյէթին տախիլինտէյիմ
քի ումումի տիր, եանի ճիհանըն հէր
թէրաֆընա, վէ հէր մահալէ եա-
լըլմըշ տըր »:

Պիլիբիմ, քի տիւնեատա Պա-
թօլիք քիլիսէսի տախիլինտէ օլմա-
յան քէսան տա վար, լաքին պուն-
տա պիզիմ աէտիլիմիզէ մուղայիր
պիր շէյ եօգ տուր: Մէսէլա պիր
թարլայա պուղտայ էքէրսին, պուղ-
տայ նէչու վէ նիւմա օլուր իսէ աէ,
ճուուն իլէ պէրապէր Ֆէնա օթլար-
տա պիթէր, պահա իտէլիմ քի պու-
ֆէնա օթլար բէք աէ չօդ տուրլար,
լաքին « պու թարլայա նէ էքմիչսին »
աէյու սանա պիրիօի սիվալ իտէճէք
օլտա, նէ ճէվապ վէրիբսին: Ելպէթ-
տէ « պուղտայ էքտիմ » աէյէճէք-
սին: « Ելի ամմա պու Ֆէնա օթլար
նէ՞ տիր քի պուղտայ իչինաէ պիթ-
միչ տիր » աէբսէ, « պէնսաէ կէօ-
րիւյօրում, լաքին պուղտայըն չօդ-
լուղու աչիքեար կէօրիւնիւր » աէբ-
սին: Իչթէ պու թարլա պիւթիւն
աիւնեա տըր, պուղտայ կաթուղիկէ

քիլիսէնին տինտարլարը տըր, քի
րէսիւլէրին, վէ անլէրին խալէֆլէ-
րինին վաղը իլէ հազրէթը Խասնըն
տինի իլէ ըլըզլանմըչլար տըր: Ֆե-
նա օթլար իսէ, հէթանտար տըր,
Եահուտիլէր աիր, հերնտիկտար,
հերճուամօղլար, վէ բանագրեալ-
լար տըր: Եօյլէ իսէ իչպու թէմսի-
լէ նազարէն Պաթօլիք տինինի իթի-
րաֆ իտէնլէր տիւնեանըն հէր թէ-
րաֆընտա պուլունուր: Հէր նէ գա-
տար նէ կաթուղիկէ տինինէ, նէ աէ
մէզհէպը աիւերէ տախիլ օլմայան
քիմէսնլէր աէ վար իսէ պիլէ. լա-
քին պունլարա ըուպարէն կէօրիւ-
րիւղ քի, Պաթօլիք տինտարլարը
ղայէթ իւլ զայէ չօղլուգ տուրլար,
վէ հազրիդէթէն աէ հազրէթը Խաս-
նըն պիւթիւն տիւնեայա հէմէդատը
էլի իլէ սաչտըղը սէմավի թօխում Պա-
թօլիք տինի տիր: Պու սահիհիլի

դիցատէ աչըդ վէ գաթի տուրէթ տէ
 թութմադ իչուն Գաթօլիք քիլիսէ-
 նին տիւշմէնլէրինին նէ մադուլէ զէ-
 վաթտան իպարէթ իտուկինի միւ-
 թալաա իտէլմ: Պունլարըն հէր պի-
 րն այրը այրը Ֆըրգալար տըր, հէպ-
 սիտէ պիրի պիրինտէն միւթէֆէրրիգ
 վէ պիրիպիրինէ ույմազ մէզհէպլէ-
 բէ զահիպ տիրլըր: Մէսէլա բրօ-
 թէսթանլար պու անէ տէկին մէզ-
 հէպլէրինին նէ օլտուղունու հալա
 քէնտիլըր պիլէ աղնայամամըլար
 տըր: տէյէպիլըրիմ, քի զաչ նէֆէր
 քէսան վար իտէ, օ գատար տա մէզ-
 հէպ վէ դաւանութիւն վար տըր:

Եւ առիտի վար տըր, քի պաշ-
 գա Ֆըրգալար (աղանդ) տիւնեանըն
 հէր թէրաֆընտա միւնթէչիւր օլմա-
 յըպ, քէնտի մահալը մախուսէսինէ
 միւնհատըր տըր: Էւրոբատա վէ Ա-
 մէրիգատա հիչ Միւսլիմանլըգ Էօգ

տուր, պիլ աքս Գաթօլիք տինի հէր
 թէրաֆտա վար տըր: Ղարպտա
 Բումուղու իթիրաֆ իտէն հիչ Էօգ-
 տուր, լաքին Գաթօլիքիլի թթիրաֆ
 իտէն հէմ Շարգտա վար հէմ Ղարպ-
 տա:

Գաթօլիք քիլիսէսինտէն պաշգա
 միւէստիսինին հաղըթի Խաա օլտու-
 ղունու իսպաթ իտէպիլէն պաշգա
 հիչ պիլը քիլիսէ Էօգ տուր: Տէր-
 տուղիանոս քէնտի զէմանընըն հե-
 րետիկոսլարը հաղընտա շէօլէ սէօյ-
 լէր: «Կէօթէրսինլէր քիլիսէլէրինին
 պաշլանկըճընը»: Եալընըզ պու մէպ-
 տէ տիւշմէնլէրի սարսըպ տիթրէթ-
 մէյէ քեաֆի տիր: Նիչլին քի շայէթ
 պիրի գալըզտա պունա մուզավէ-
 մէթ իթմէք, վէ քիլիսէսինին պաշ-
 լանկըճընը իսպաթ իթմէք միւրտա
 իլըսէ, իթիրաֆ իթտիլի մէզհէպին
 ինսան իչի օլտուղունու վէ պէօլէ

իլէ միւստիսինին ատի պիտ ինսան
 օլմադ իլէ, մէզհէպ իհոտա իթմէյէ
 սէլահէյէթի օլմայաճաղընը ալանէն
 իսպաթ•իտէճէք տիր: Չիւնքի Հաղ-
 րէթը Իսա արը պիզիմ մահզա ե-
 ւ-մա-ը, սահնիեիդ վէ եօքե-մ-ը: Պու-
 նւն մուղայերի կաթուղիկէ քիլի-
 սէնին էվլատը օլմադ իչիւն Հաղ-
 րէթը Իսա էֆէնտիմիզին տիւնեայս
 կէլմէսինտէն պէրու հէր վաղըթմաս
 վէ հէր եէրաէ պիլ ճիւմլէ տինտար
 խրիսթկոյանլարըն ինանմըշ օլտուդ-
 արը մատտէլէրին քեաֆֆէտինէ տէ
 իման կէթիբիպ ինանմալը տըր:

Շիմտի կաթուղիկէ քիլիսէնին
 նէ օլտուղունու դօլայճա աղնարըզ:
 Եանի ուլու պիր մէճիգ, վէ հէր
 միլլէթտէն միւրէքքէպ օլան պու-
 ուլու ճէմիյէթ Հաղրէթը Իսանըն
 նիզամ վէ թէնպիհնլերին սազլամա-
 յը քէնտինէ ալիմ շէրէֆ ատտ ի-

տէր: Չիւնքի Հաղրէթը Իսա Ալլա-
 հըն էվլատը, վէ Ալլահ օլմադ իլէ, պի-
 զի օ տէրէճէ սէվտիքի ճէհէննէմոէն
 խէլաս իթմէք իչիւն կէօյտէն տիւն-
 եայս էնտի վէ ինսան օլտու:

Պու ուլու ճէմիյէթին պաչը վէ
 բատիշահը Հաղրէթը Իսա քէնտիսի
 տիր, վէ կաթուղիկէ տինի իթիբաֆ
 իտէնլէրին ճէմիսի տէ պու բատի-
 շահըն թէպաալարը տըր:

Կաթին քիլիսէ զահերի եախօս
 կէօրիւնիւր օլտուղու իչիւն, կէօ-
 րիւնիւր պէր պաչը օլմաար տախի
 էլլէմ տիր: Պու կէօրիւնիւր պաչ
 Բօմա հայրապետի, եախօս Սըբա-
 զան Բաբ տըր, քի տիւնեա իւզէ-
 րինտէ Հաղրէթը Իսանըն եէրինի
 թութար, վէ հաղրէթը Իսանըն վէ-
 քիլի տիր: Բէսիւլլէր բէիսի Հաղ-
 րէթը Բէթրօնուն խալէֆի Սըբազան
 Բաբ տըր, կաթուղիկէ քիլիսէնին

մէրքէզի, Հազրէթը Լսանըն քիլիսէ-
սինին իչինտէքի չօպանլարըն չօպա-
նը, պաշը, վէ հաքիմլէրին հաքիմի
Սրբազան Բաբ արը :

Լաքին ըուհանի իչլէրին քէ-
սիրէթ վէ տինտարլարըն ճէսամէթի
սէպէպի իլէ, եալընը Սրբազան
Քահանայապետին քիլիսէյի իտարէ
խէպիլմէսի միւմքլինսիղ օլմաղ իլէ,
Հազրէթի Լսա Բաբա հազրէթլէրի-
նէ մուավին օլմաղ վէ Բաբանըն էմ-
րի իլէ քիլիսէ իտարէ իթմէք իչին
բիսդոպոսլար աալսի թային պույուր-
մուշ տուր : Քահանայար, քի Բա-
բանըն վէ քէնտի բիսդոպոսլարընըն
հիւքիւմէթի ալթընտա արըլար, քի-
լիսէ քահանայապետութիւնունու իք-
մալ իտէրլէր :

Պու հալտէ Բաբա, վէ Բիսդո-
պոսլար, վէ քահանայար, պիր սէօղ
լիլէ պիւթիւն եկեղեցականլար պիր-

լիքտէ օլարազ, էօյրէթիճի քիլիսէ-
նին ճիհէթի թէշքիլ օլուր . աչխար-
հական տինտարլար իլէ տէ էօյրէ-
նէն քիլիսէ ճիհէթի թէշքիլ օլուր :
Պու պապտէ Աթողիկէ քիլիսէ ի-
քիլէ միւնգասէմ տիր : էօր էրէն իլիսէ,
վէ Եւսաբ էրէն իլիսէ :

Էմր իտէն քիլիսէ իչլին ազիղ
քիթապ շէօյլէ եաղար, « պանա հէր
պիր հիւքիւմէթ վէրիլտի . . . կրտին
պունտան պէօյլէ պիւթիւն հեթա-
նոսլարը թալիմ իտինիղ : »

Եթաաթ իտէն քիլիսէ իչլին տա-
խի շէօյլէ սէօյլէր, « քիմ քի քիլի-
սէյէ իթաաթ իթմէզ իսէ, ինտի-
նիզտէ հեթանոս վէ մաքսաւոր ատտ
օլունսուն » :

Պունլար Ալլահըն քէլամլարը
արը, վէ ճէմիլէթ, եախօտ շիրքէթ
տէմէք իլէ պու աղնաշըլըր : Լաքին
պիրլիմ կիւնլէրիմիզտէ վուգուա կէշ

լէն եաղնը խայալաթ շիրքէթ տէ-
մէք իլէ պաշդա շէյ աղնամագ խ-
թէրլէր . աէյիլ եալընը քիլիտէտէն
ուըշարըյա , հաթթա պիզիմ քիլիտէ-
միզ հագդընտա տախի սէյլէրիզ ,
վէ հէր շէյի օ վէճհ իլէ վէզն իթ-
մէք ճահտընտա օլուրլար :

Պու մագուլէ թասալվուրաթ
ասհիպի օլան էֆքեար մէտէնիյէթ
ինտինտէ նէ մէվգիտէ տիր : Պուն-
լար պէյլէ պիր շիրքէթ թէէսիս
իթմէք իսթէրլէր , քի հէպի էմր
իթմէլի , քիմսէ իթաաթ իթմէձէլի ,
Քիլիտէ հիյէթինէ տախի պունու
գարըշարըմագ իսթէրլէր . Հաղը-
թը Իսա թէրաֆընտան քէնտի ճէ-
միյէթինի իտարէ իթմէք իչիւն թա-
յին գըլընան պէյլէքլէրէ իթաաթ
իթմէք իսթէմէզլէր : Պաղըլարաա վար
արը , քի Բարա շու եա պու վար-
գապետութիւնու եաղնը օլուրլու

իչիւն ճէրհ իթմիշ տիր , եախտա շու
վէ պու քիթապըն օգունմասընը եա-
սագ իթմիշ տիր տէյու իշիթիլէր ,
լաքին իթաաթ իթմէզլէր : Յէնասը
շու աուր քի պու թարդ վուգուաթ-
լար պիր տէյիլ իքի տէյիլ , բէք չօդ
տուր : Պիզ պուրատա եալընը պի-
րինի թահրիբ իտէրիզ : Չօդ կէչմէ-
միշ տիր շիմտիքի օն ալթընճը Պը-
րիդոր Բահանայապետ պիլթիւն
բիսդոպոսլարա եազաղը պիր նա-
մէյի ումումտէ շէյլէ սէյլէր ,

« Տէօրթ թէրաֆըմըզը նէ տէհ .
» շէթլիւ եաղնըշըղլար , վէ եաղնը
» վարդապետութիւնլար իլէ իհաթէ
» օլմուշ կէօրիւր իտէք , միւհթէրէմ
» պիրատէրլէր , տիթրէրիզ , պուն-
» լար բէսալէլէր , վէ վարագբարէ-
» լէր իլէ տիւնեանըն հէր թէրաֆընա
» եայլըր : Վադաա քիթապլար բէք
» քիւչիւք տիւրլէր լաքին օլ քիթապ-

" Լար , տէրունւնքրինտէ միւնաէրիճ
 " Եազնըզ վէ մէքրունճ թալիմաթլար
 " Ղայէթ աէհչէթլու օլմաղ իւէ .
 " Բույի զէմլնի իհաթէ վէ իսթիլա ,
 " վէ պիզիմ կէօզ Եաչէրիմիզի մէյ .
 " վէսիղ իյէյէն պինամուսլուղլար
 " պունլարտան նէշաթ իտէր " :

Բուհանի րէիսիմիզին իշ պու
 քէլամլէրի հէր Եէրտէ աոյուլաու .
 Լաքին շայանը թէհայյիւր վէ Քի-
 ղան օրան մատտէ շուաուր քի նիչէ
 դօյունլար քէնաի չօպանլարընն սէ-
 սինի իշիթմէղիյէ վուրուրլար : Հէր-
 քէս Ելինէ նէ քիթապ կէլիւր իսէ օ-
 դուր , ազլընա նէ կէլիւր իսէ Եա-
 ղար : Պու ուղընաուղլուղ նէաէն
 իւէրի կէլիւր : Պու հալ մէյէր հէր
 շէյի իլսլալ իթմէք աէյիլ մի : Քի-
 լիսէ իչինտէ իիթիլաթ վէ թուղեան
 չըդարմադ աէյիլ մի : Զիւնքի հէր
 պիւր մունթաղամ հիյէթատէ (ընկէ .

րութիւն) օլաուղու միսիլու քիլիսէ
 իչինտէ աալիսի պէյիւր վէ Իւււր վար .
 հիււր-հիււր վէ Իւււր-հիււր վար . Եիւ վէ Իււ-
 աթ վար : Հէր պիւր հիյէթատէ օլան
 հալին Հազրէթը Իսանըն հիյէթին-
 տէ աալիսի պուլունմաթը Ելլէմ տիւր ,
 խուսուա քի Պաթօլիք քիլիսէսին-
 տէ իթաաթ բէք դօլայ պիւր մատտէ
 տիւր . նիչին քի քիլիսէ Եանըլմաղարը
 (անսխալ) Եանի նէ ալտանապիլիւր նէ
 տէ ալտաթապիլիւր , չիւնքի պիւթիւն
 միլլէթլէրէ Եօյրէթմէյի ծնա Հազդ-
 թէալա հազրէթլէրի Եմը իթմիշ
 տիւր . թասօնունա դատար քիլիսէ
 իւէ օլմայը Հազդ թէալա քէնալիսի
 վար պուլուրմուշաուր : Քիլիսէ պու
 Եանըլմաղլըրը (անսխալաթիւն) տին
 վէ ալսլաղա միւթէալիղ մէվապըն
 ճիւմլէսինտէ տէ մալիք տիւր . հէմ
 աէյիլ Եալընըղ քիլիսէսին ումումի
 մէհլիսլէրի Եանըլմաղարը , իլլաքի .

լիսէնին հէր թէրաֆա եայլմըչ հիւս-
օէլէրի աախի եանըլմաղ տըր .

Եպիսկոպոսըար եանըլմաղ տէնի-
լիրէր : հաչան Բաբա հազրէթլէրի
իլէ ադայլտի տին մէվատընտա միւթ-
թէֆիդ տիրէր : Բաբա հազրէթլէ-
րի իսէ ճէմիի բուհանի հիւքիւմէ-
թէ մայլք , վէ քիլիսէնին պաչը օլ-
մաղ իլէ , քիլիսէնին պաչը մադա-
մընտա տին վէ ախլադա տայիր պիր
թալիմաթ (վարդապետութիւն) վէր-
ախլինտէ , եանըլմաղ :

Սնճադ քիլիսէնին պու պիրլի-
յինի պլիթ թէմամ մուհաֆազա իթմէք
իչիւն պիր գուվվէյի թահֆուղիյէ եա-
խօթ մուհաֆազատընա մէմուր պիր
գուվվէթ լազըմ տըր (պահպանական դըր-
նէ) : Պու պիրլիյի մուհաֆազա իթմէք
իչիւն տիւնեատա իքի շէյ վար տըր :
Գուվվէթ վէ մուհաֆազաթ եախօտ իս-
քեաթ (հաւանութիւն) , հադդ թալալա

հազրէթլէրի քիլիսէյէ իչ պու մուվա-
ֆադաթը եախօտ իսքեաթը սիլահ եէ-
րինէ վէրմիշ տիր : Պունուն իչին գուվ-
վէյի թապլիյէնին ինսանըն ճիւմի իւղէ-
րինէ նէ թէէսիրի վար իսէ , մուվաֆա-
զաթ տախի ինսանըն գուվվէյի ագլի-
յեսի իւղէրինէ օլ գուվվէթի շամիլ
տիր : Պաթօլիք քիլիսէնին սայլը քիլի-
սէլէր իլէ բուպար իտէճէք օլտադ .
կէօրիւրիւղ , քի իչ պու մուվաֆա-
զաթըն հէր էվաֆ վէ քէյֆիյէթի-
նի եալընըղ քէնտիսի էտինիր : Քիմ
տէյէպլիլը , քի քիլիսէնին էօյրէթ-
ախլի շէյլէր սահիհ տէյիլ տիրէր ,
եալան տըրլար : Քիլիսէնին թալի-
մաթլարը (վարդապետութիւն) նէ
ատէճէ սըզը մէրպուախլէթ վէ շէօ-
ղիւլմէղ բատտէտէ եէկաիկէրինէ
պէնա վէ բապթ գըլընմըշ տըր : Պիր
ֆէրա եօդ տուր , պիր ֆըրգա (աղանդ)
եօդ տուր քի քիլիսէնին հիւքիւմէ-

Թը ումումիյէսինի ինքեար իտէպիւսին :

Գաթօլիք քիլիսէնին ինսանլարը իսքեաթ վէ մուվաֆադաթա ճէլպ իթմէք իչին էտինտիյի թէվարիս սահիհիյի քէզալիք հիքմէթ լի տիր : Պիր միլլէթ հօգ տուր , քի թէվարիսի Գաթօլիք քիլիսէսինին կիպի էսիլի վէ միւթէսէլիլ օլտուն : Օչէյ քի եէնի տիր , դուվիլէթ սիզ տիր , էսիլի րիվայէթ նամէվիթ տիր . Նաքին հէր հանիլը ֆրզա քի պիր ստամ տան պաշլամըջ տըր , աղ վազըթ զարֆընտա խիթամ պուլուր : Վէ տիւնեա եիւղ պին սէնէ տախի թէմ տիտ իյլէսէ ճէմիլի վազըթ օտտամա տէյէպիլիլիլ , քի սէնտէն չօգ սէնէ էվիլէլ աէ տիւնեատա ատամ վար տըր :

Գաթօլիք քիլիսէնին իսքեաթ եախօտ մուվաֆադաթա տայիր օլան

տէլիլլէրինտէն պիրի տախի քէնտի սօղրու ախլազը տըր քի , պու տա զիյատէ քահանայլարըն , պաքիրէլէրին վէ էհլը թագվա տիչէհիլէրին իամէթ ճէ աղիզիլի իւզէրինտէ միւշահէտէ օլունուր : Հէր միլլէթ ինտինտէ տայիմ իւզղէման իֆֆէթ վէ պիքիրլիք մուազլամ պիր շէյ ստտ օլունմուշ տուր , էօյլէ իտէ , աշիքեար պիր մատտէ տիր քի Գաթօլիք քիլիսէսինտէ իամէթ (սղչախոհաթ իւն) էն պաշը պիր ֆազիլէթ տիր , քի ծնսուղ քիլիսէնին աղիզիլինին թէմէլի եէրինտէն օյնար , պու պիքիրլիք ֆազիլէթ ի տիր քի հէր վազըթ տա քիլիսէնին շէրէֆի վէ պիլճիւմէ ախլաղ թալիմաթլարընըն մէհէք թաշը օլաիլէլիշտիր :

Գաթօլիք քիլիսէնին իսքեաթ իտիճի աէլիլ վէ իսպաթլէրինտէն պիր տախի քէնտի պիլիլիլ , եախօտ

դու վիճել շիրքէթ իյէսի տիր (ընկե-
 րական զօրութիւն) Էւրոբա աեվ-
 քէթ լէրի պունուն իլէ միւէսէս օւ-
 րուլար, վէ պունուն իլէ պասմա
 օլուր ինսանըն դալպինէ շու իքի
 մէպատէլեր, քի հէր նէվի շիրքէթ
 հախօտ հիլէթին թէմէլլերի տիր.
 եանի շու քի ահալլիյէ իթաաթ վէ
 պէօյիւքլերէ տէ հիւքիւմէթ իթմէք
 Փարզ տըր: Գաթօլիք քիլիսէսի պի-
 զէ էօյրէթիւր, քի հիւքմտարլար եէր
 էիւղիւնատ Ս.լլահըն վէքիլլերի տիր.
 վէ պունլար քէնտի թէպաալարը
 էւղէրինէ պապա կիպի նէզարէթ
 իթմէլի տիրլեր. թէպաա տախի էվ-
 րատ կիպի միւթիւ օլաճագ տըր:

Թէքրար Գաթօլիք քիլիսէսիինն
 ինսանլարըն Ֆիքր ու դալպլէրինի
 ճէլլ իտէն դու վիճէթիւ իսպաթլա-
 րընտան պիրի տախի մուհապպէթ
 վէ մէրհամէթ տիր. ինսան իչիւն

զայէթ սէվիւլիւ վէ արղիւլէնէ-
 ճէք պու Փաղիլէթ Գաթօլիք քիլի-
 սէսինտէ այըըճա շէօհլէսագ տըր:
 Քիլիսէյի Շէրիֆ քէնտի էվլատլերի-
 նի մուհապպէթ վէ գայըրըճըլըլըլ
 աճըլը պիր վալիտէ կիպի գայըրը
 պէշիքտէն մէզարա դատար:

Գաթօլիք քիլիսէսինտէ պու-
 րատտէտէ միւսքիլի դու վիճէթլեր
 մէվճուտ օլմաղ իլէ ինսանճա սէօյ-
 քէյէրէք, եէնիլմէղ պիր քիլիսէ տիր.
 Գաթօլիք քիլիսէսի իլէ տիւշմէնլէ-
 րի մահլա իքի սուրէթտէ ճէնիլ ի-
 տէպիլիլերլեր, պիրի քէնտի սէրպէս-
 թիլէթինն տօգունմայարագ, վէ իշ-
 թէ օ վազըթտա քիլիսէ թավսիի
 տայիրէ իտուպ հիտապըղ ճանլար
 դազանըր, օ տէրէճէ քի տիւնեա-
 վի հիւքմտարլար պիլէ թաճիւպ ի-
 լէ շէօյլէ սէօյլէլիլեր: «Պու նէ՞ եէ-
 նի տէվլէթ տիր քի պիլիւմ գալլէլ-

բիմիղէ, շէհրէրիմիղէ, վէ քէօյլէ-
բիմիղէ դատար հիւքմ վէ զապթ
իթմիշ տիր: « Վէ պաշգալարընա
տախի շու ճէվապը վէրիբէր. « Եա
քի պու առամլորը էօլտիւրմէլի եա
տա մուհաֆազա իթմէլի: « Մուհա-
ֆազա իտէրլէր իսէ քիլիսէ տահա
զիյատէ գուվվէթ քէսպ իտէր, վէ
օլվազըթ մուսազղամ Գօսթանթինին
զէմանընտա օլուղու կիպլի օլուր,

Պունուն մուզայիրի էյէր հիւքմ-
տարըր մուհաֆազա իթմէք իսթէ-
մէղլէր իսէ. տէմէք քի քիլիսէյի
հալածեւ իտէճէքլէր տիր: Իմտի
պիլիբիզ, քի քիլիսէ հալածանք իլէ
տահա զիյատէ իլէրի կիտէր. Նի-
չին քի Քրիսթիյանլարըն իթիգատը
թէմիղլէնիւր վէ գուվվէթ քէսպ ի-
տէր. Մարտիրոսլարըն գանը եէնի
եէնի Քրիսթիյանլարա թօխում օ-
լուր. Քուրթուհա վէ եազմուրլար

չիտաէթ քէսպ իթտիքճէ, Գաթօ-
լիք քիլիսէսի կէմիսի աախի տահա
զիյատէ կէօյէ եիւքսէլիւր, վէ Հագգ
Թէալանըն քիւրսիսինէ եազլաշըր,
Չիւնքի Գաթօլիք քիլիսէսի ինսանի
թէտպիրլէր իլէ եէնիլմէտիքտէն
մաատա, ծնլարը եէնէր պիլէ: Ձի-
րա քիլիսէնին միւհասիսի հաղրէթը
Խաա քիլիսէյի եէնիլմէզ վէ թէպ-
րէնմէզ սագլամայը վաա իթմիշ տիր:

Սւետարանտա Հաղրէթը Խաա
Մուրք Պեարոս իչին նէ սէօյլէր, քի
առաքեալլարըն պաշը իտի: Սէն սին
գայա, վէ պու զայանըն իւզէրինէ
պլինա իտէճէյիմ քիլիսէմի, վէ ճէ-
հէննէմ գարուլարը ծնու ապլա եէ-
նէմէյէճէքլէր տիր: « Եանի սէն սին
թաշ, վէ պու թաշըն իւզէրինէ եա-
բաճաղըմ քիլիսէմի, վէ ճէհէննէ-
մին գուվվէթի տէ ծնու եէնէմէյէ-
ճէք տիր: Պաշգա տէֆա տա Յի-

տուս ճիւղէ անաքեալարընա շէօյլէ սէօյլէր : « Պանա կէօյաէ վէ եէրաէ հէր տիւրլիւ հիւքիւմէթ իթա օլուն տու . կիտին պունտան պէօյլէ ճէ միի հեթանօսլարը տէօնաիւրիւն . . . վէ իշթէ պէն հէր ան տիւնեանըն սօնունա գատար սիզին իլէ իմ » : Պուքէլսմլէր օ տէրէճէ այըգ աըլլար քի մանայա սալա հաճէթ եօգ տուր : Պու իսպաթլարտան աշիքեար կէօրիւնիւր , քի քիլիսէ տիւնեանըն սօնունա գատար գալաճագ տըր . ճէհէննէմ օնու եէնէմէյէճէք , վէ Հադգ Թէալա տաիմա քիլիսէ իլէ օլուպ հիմայէ իտէճէք տիր : Եթիգատարմըլը թահքիմ իթմէք էմսիյէթիմիզի աըթըրմագ , վէ իւմիւսիմիզի տիրլթմէք իչին պունտան տահա պաչգա նէ լազըմ տըր : Քիլիսէյէ աղա օլմագ նէ պէօյլէք շէքէֆ տիր , եանի էօյլէ պիր հիյէթէ

աղա օլմագ , քի տիւնեա իլէ պէրապէր պաշլամըլ , վէ տիւնեանըն ախրընա գատար տէվամ իտէճէք տիր : Էօյլէ իսէ գաքայալըմ գուլազարըմըլը օ պինամուս ինսանլարըն սէօյլէրինէ քի տէրլէր « Գաթօլիք քիլիսէսի ճան շէքիշիյօր , էօլմէք իւզրէ տիր » : Ձիւնքի էլլինաէ եէնիլմէզ սիլահարըր օլան Գաթօլիք քիլիսէսի նասըլ էօլէպիլիր : Նասըլ էօլէպիլիր օ հաչան Սլահան անըն իչիւն « միւէպպէտէն էօլմէսին » տէմիշ տիր : Էօյլէ իսէ տէյէլիմ պիզ տախի Սուրբ Ռսկիբերան իլէ : « Հիշ պիր ճէպը եօգ տուր քի քիլիսէյի եէնէպիլիսին . նիչին քի Սլահան քիլիսէսի տիւնեանըն հէր պիր գուվէթլէրինաէն զիյատէ գուվէթլիւ տիր » : Տէյէլիմ Սուրբ Հերոսիմոս իլէ : « Քիլիսէ թաշ իւզէրինէ եաբըլմըլ տըր , ֆուրթունալար անը

Թէպրէտէմէզ, ընդկեարլար վէ եաղ-
մուրլար անը խարապ իտէմէզլէր » :

Գաթօլիք քիլիսէսի տիւնեանըն
սօսունա գատար դալաճագ տըր :
Ինսանլարըն էօնիւնտէ տախմա շէօճ-
լէ սաչաճագ, վէ ճնլարը սէլամէթ
եօլունաա իլէրի կէօթիւրէճէք տիր :
Սուրք քիթապ քիլիսէյի պիր թա-
զըմ միսալլէր իլէ պէյան իտէր, քի
պունուն իլէ քիլիսէսին կէօրիւնիւր
օլտուղունու աղնարըզ : Տաղ իւս-
թիւնտէ եաբըլմիշ պիր շէճր տիր,
քի ասլա կիլզէնէմէզ, տէր : Պիր տէվ-
լէթ տիր քի ամիր վէ թէպատար
վար : Սմէլէլէրտէն թիմար օլմուշ
պիր պաղ տըր, քի պաղ սահիպի
թօխում էքմիշ տիր : Թաշ իւղէրիսէ
պինա օլմուշ պիր խանէ տիր : Ըօ-
պանլարը իլէ պիրլիքտէ պիր դօյուն
սիւրիւսիւ տիր : Հաղրէթը Խաա
տէմիշ տիր : » Քիլիսէյէ իթասթ

իթմէյէն հեթանոս վէ կիւնահքեար
ատտ օլունսուն » : Էյէր քիլիսէ կէօ-
րիւնմէզ օլուպ տա, պիղ տէ ճնու
թանըմասայլտըզ, ճնուն թէնպիհ-
լէրինի նասըլ սաղլայապիլիր իտիք :
Էօյլէ իտէ հաղրէթը Խասնըն քիլի-
սէսի կէօրիւնիւր, վէ ինսանլարըն
էօնիւնտէ կիւնէշին շավղընտան զի-
յատէ բարլար պիր քիլիսէ տիր,
Հաղրէթը Խասնըն քիլիսէսի միւէս-
սէս օլտուղու կիւնտէն պէրու տախմա
կէօրիւնիւր վէ բարլար, վէ թասօ-
նունա գատար տախի կէօրիւնիւր
բարլայաճագ տըր :

Պու քիլիսէ սայիր քիլիսէլէր-
տէն բէք գօլայ թէմէիզ օլունուր,
չուն էօյլէ պիր քէյիթիլթը հաղր
տիր քի, անլէր իլէ բէք աշիքեար
սուրէթտէ թանըլըր :

Հաղրէթը Խաա իթթէտի քի քի-
լիսէսի պիր, վէ պիր մէզհէպ շիր-

քեթի օլսուն, քի անտէն խարիճի-
տէ սէլամէթ եօզ տուր, նասըլ քի
պիր վաղըթ Նոյ Նահապետին կէ-
միսինտէն արչարտա դալանլար թու-
ֆանտան իսէլաս օլամատըլար: Քի-
լիսէնին իհատա օլմասընըն սէպէպի
մէզհէպի սագլամագ իչին տիր, իմ-
տի մէզհէպ պիր տիր, եանի սահիհ
վէ Սլլահանի մէզհէպ պիր տիր,
չիւնքի Քրիստոս պիր մէզհէպտէն
ղիյատէ մէզհէպ էօյրէթմէտի, էօյ-
լէ իօէ քիլիսէ տախի պիր տիր վէ
ղիյատէ օլամագ.

Սուրբ Կիպրիանոս շէօյլէ սէօյ-
լէր, « Սլլահ պիր տիր, Քրիստոս
պիր տիր, քիլիսէ պիր տիր, տին
պիր տիր, Քրիսթիյանլար տախի
պիր շիրքէթ տիր »: Ս. զիզ քիթապ-
լարտա քիլիսէ Քրիստոսուն սիւրիւ-
սիւ, Սլլահըն խանէսի, դուրթարը-
ճընըն թէնի թէսմիյէ օլունուր ի-

սէ, աշիքեար արը քի պու թէմ,
սիլլէր քիլիսէնին պիւսէնի կէօսթէ-
րիւլէր: Իմտի Գաթօլիք (Կաթու-
ղիկէ) քիլիսէսի պի տիր, նիչինքի
տինի պիր տիր, պաշը պիր տիր,
թալիմաթը պիր տիր, պիր տիր
խորհուրդլարը հէր եհրատէ: Բըրօ-
թէսթանլար քիլիսէլէրինին պիրլիյի-
նի իսպաթ վէ թէքէպպիւր իթմէյէ
գատիր տէյիլլէր տիր, չունքի պէյն-
լէրինտէ հէր ատամ քէնտի ազլլնա
ինանըպ, պիրի օպիրինէ մուղայիւր
շէյլէրէ իթիգատ իտէրլէր, վէ մէզ-
հէպլէրի պիր տիւղիյէ թէպտիլ օ-
լուր: Սուրբ քիթապ, քի քէնտի-
լէրինին հաքիմի տիր, քէնտի քէն-
տինէ մանա վէրէմէզ վէ պիր տի-
վան օլմատըգճա, մէզհէպէ պիրլիք
վիճուտի հասըլա կէլմէսի միււմքին-
սիզ տիր, պու հալ եա քիւլլիյէն
գապիլիզ տիր, եատա դապիլ տա-

խի օլսա ատէթտէն խարիճ պիր վու-
 գուաթ ստա օլսուուր : Չիւնքի մէզ-
 հէպ (կրօն) տէնիլտիքտէն սօնրա
 պիր պաշը հաքիմ օլմատըգճա օլս-
 մաշ, մէզհէպ (կրօն) քէլիմէսի պիր
 աղիզ պաշ տէմէք տիր, քի միւխթէ-
 լէֆ ֆէքրէրի վէ եիւրէքրէրի պիր
 պիրի իլէ պազար : Պիրլիք՝ պիր
 մէրքէզ, պիւ հաքիմ, պիր իւսթիւն
 տիվան օլմատըգճա ինսանլարըն պիր
 վիճուտ, պիր լիսան վէ պիր էֆ-
 քեարա պաղլանմալարը նաարլ միւմ-
 քին օլսպիլիր : Իմաի Րօմա քիլիսէ-
 սինտէն տլ շորտա պու պիրլիք պու-
 լունամաղ, վէ հէր նէ դատար սա-
 յիր պիր գաշ քիլիսէլէր տախիքէն-
 տիլէրինն պիրլիլի իւզէրինէ ֆաիր
 իտէրլէր իսէ տէ, անլէրին պիրլիլի
 բէք էքսիք, վէ տիւշ դապիլինտէն
 օլտուղու շէօյլէ սուրտուն, տիկէր
 սահիհ նիշանէլէրի անլէրտէ էօշ սուր:

Պու նիշանլարտան պիրիսի -ւէ-
 ւէ տիր : Եալընըզ Գաթօլիք քիլի-
 սէսի տիր քի աղիզլիք նիզամ վէ
 նօմսլարընը հէր վէճճ իլէ սըզը վէ
 լիէմամճա սաղլամըշ տըր : Քէնտի
 աղիզ միւէստիսինն իզինտէն (Քրիս-
 տոսուն) եալընըզ պու քիլիսէ եիւրիւր :
 Լսկի քիլիսէնն գուլանաըզը խոր-
 հարդարը եալընըզ պու քիլիսէ
 սաղլամըշ տըր : Պու քիլիսէտէն չը-
 գարլար օ գահըմանլար, անլէրին
 քի ֆաղիլէթլէրի իւզէրինէ միւլէ-
 հայիր գալըրըզ, վէ անլէրի Հազգ-
 Թէալա հաղրէթլէրի տախի միւճի-
 գաթլարը իլէ միւշէրրէֆ իտէր : Քիմ
 ինքեար կէլէպիլիր օլ գատար միւ-
 լիէաոտիա սուրբլարը, քի մէզհէ-
 պիմիզէ վէ Գաթօլիք քիլիսէսինտէ
 աղիմ շան վէ շէօհէթ տիրլէր : Օ-
 պիր ֆրգալարտա, տէմէյիմ պու
 գատար սուրբլար, իլա պիր քիշէ

պիւլէ զուհուր իթմիչ մի քի ֆաղի-
 լէթի իլէ շէօհրէթլի, վէ անըն ա-
 զիզլիյի միւճիզաթլար իլէ իսպաթ-
 լը օլուէն: Քրիստոս Եֆէնտիմիզքէն-
 տի տինտարլարընա միւճիզաթ իշ-
 լէմէք լութֆունու իհասն իտէճէ-
 յինի վատ իթտի, «Մնանանլարըն
 նիշանը . . . պէնիմ իսմիմէ ճինլէր
 չըգարսընլար, լիսանլար սէօլէօին-
 լէր, Ելլէրի իւզէրինէ եըլանլար աւ-
 սընլար, վէ Եօլաիւրիւճիւ իլաճ տա-
 խի իչտէլէր քէնտիլէրինէ զարար
 վէրմէսին, խասթէլէր իւզէրինէ Ել-
 լէրինի գօտուզլարընտա շիֆա պու-
 տուէլար»: Հաղբէթը Իսանըն պու-
 վատը հէր եէրտէ իճրաօլմուշտուր.
 վէ իւք միւճիզաթլարը աուարեալ-
 լար իշլէտիլէր: Քիմնէ տէյէմէզ քի
 պունլար դայըը պիթմիչ տիր. չիւն-
 քի սահիհ պիլիբիզ քի պու շէյլէր
 պլրինտէն օ պլրինէ իսիւաֆէթ իթ-

տիլէր: Քրիսթիյանլըզըն իւք համի
 վէ մուհաֆըզլարը միւճիւզաթ մատ-
 տէսինի քէնտի խասիմլէրինէ իսպաթ
 վէ տէլիւ իպրազ իթտիքլէրինտէ,
 ինքեար իտէմէտիքլէրի հալտէ, աւե-
 լորգապաշտութիւն, վէ պիւյիւճիւ-
 լիւք իլէ օլմուշ տոտ իտէրլէր իտի:
 Պիզիմ կիւնլէրիմիզէ գատար հալա
 միւճիզաթ օլուպ օլմատըզընը ազ-
 նամագ իչիւն իսթէյէն պիր թաղըմ
 ազիզլէրին Սուրբ սըրասընա կէչի-
 թիլտիյի զէմնն եաղըմըշ օլան քի-
 լիսէ սիճիլլէրինի օգույապիլիլի: Շիմ-
 տիքի տինտիլլէր վէ Ֆրգալար (ան-
 հաւատներ և ազանդաւորներ) Ռօմա
 քիլիսէսինին պու աչիքեար նըշանը-
 նը գապուլ իթմէտիքտէն սլաշգա
 քիլիսէնին պու շէօհրէթիինի գա-
 ըարթմագ իչին հիչ պիր ճահա ու
 զայրէթի էլտէն պըրագմաղլար: Լա-
 քին նէ տիր սէպէպի քի Ռուվար-

աս վէ Բրօթ էսթանլարտա հիշ պէօյ-
 լէ միւճիզաթ իշիխիլմէզ . նէ տիր
 սէպէպի , թի Յանսէնեանլար քէնտի
 քարի նամ սարկաւաղլարընըն միւ-
 ճիզաթլարընը նալլ իթմէք իթմէ-
 մէյիպ կիզէրլէր . վէ նիշն շիմ-
 տիքի ինճէ աղըլլար տախի պու-
 եօլտա միւճիզաթլար իշիէյէմէմէք-
 աէ տիրլէր : Կէօրիւբիւշ թի Ուշ-
 զափառ քիլիսէաէ պաղը սուրբլա-
 րըն մատունքլարը եիւզիւհաէն , պա-
 ղը Քրիստոսն իսմիլնի չազըրա-
 ըազ , վէ էլ գօյարագ հիսապսըզ
 միւճիզաթլար վուզու պուլըր : Հե-
 րեաիկոսլար նէ եարարլար . եալը-
 նըզ կիւլէրլէր մասխարա իտէրլէր :
 Պու իսպաթլարոան պիր աղսճըզ
 աղը օլան իսքեաթ օլուր , թի վա-
 գաս միւճիզաթ իշիէմէք սէլահի-
 յէթ վէ իմթիյաղը եալընըզ Պաթ-
 թօլիք քիլիսէսինաէ պուլսնուր :

Հաթթա եալընըզ պիր միւճիզաթ
 պիլէ օլմուշ օլտա , քիլիսէնին Սլա-
 թէրաֆընաան թէէսիս օլտուրուհու-
 վէ քիլիսէյի Սլահըն հիմայէ իթ-
 աիյինի իսպաթ իթմէյէ քեաֆի ի-
 աի . նիշին թի Հաշգ Թէտլա հաղ-
 ըէթլէրի պաթըլը եալանը վէ եաղ-
 նըլը մուհաֆաղա իթմէք իշին միւ-
 ճիզաթ իշիէյէմէզ :

Սահիհ քիլիսէնին իքինճի նի-
 շանը կօրուկէ օլմուք եախօթ սահ-
 օլմասը տըր (ընդ հանրականութիւն) :
 Քրիստոս առաքեալլարընը կէճնաէլ-
 աի , թի հէր միլլէթ վէ մասխուզա
 աւետարանը վազ իթսինլէր վէ էօյ-
 ըէթսինլէր : Տիկէր թէրաֆտան տա-
 խի քէնտի գօյտնլարը պիր սիւրիւ-
 օլտուն վէ սիւրիւնաէ պիր չօպանը
 պուլսնուհն : Էօյլէ իսէ լազըմտըր
 թի վարգապէտութիւնլարը խոր-
 հուրղլարը վէ իպատէթի (պաշտօն)

հէր եհրատ պիր օլմալը նասըլ քի
 իսպաթ իյլէտիք : Հէր թէրաֆա եա-
 յըլըլ օլան պու պիր տիւրլիւլիւք
 (միակերպութիւն) Գաթօյիք (կա-
 թողիկէութիւն) խախօտ ումուսիլիք
 թէսմիյէ օլունուր (ընդհանրականու-
 թիւն) նասըլ քի Սուրբ Պօղոս ա-
 ռաքեալ տախի հէր եհրատ, վէ հէր
 քիլիսէլէրատ օ շէյի էօյրէթիւր իտի :
 Սուրբ Երանոս տախի շէօյլէ սէօյ-
 լէր : « Քրիստոսուն քիլիսէսի պիր
 հանէյէ պէյնզէր, քի ճիւմլէսինն
 ցալպի, եիւրէյի վէ սէսի պիր օ-
 լուպ, հէր եհրատ պիր իթթիֆազ
 իլէ օ իշէ ինանըր, օ շէյի էօյրէթիւր
 վէ օ շէյի վազ իտէր » : Տէրտուչի-
 անոս տախի հերետիկոսարա դարըր
 օ թարզ իսպաթլար կէթիլիւր իտի
 քի հէր քիլիսէ իսքեաթ օլուր իտի,
 էպէտի զիքրէ շայան թէէլիֆլէրին-
 տէ Սուրբ Ախպրիանոս վէ Օդոստի-

նոս տախի պէօյլէ սէօյլէրլէր : Աէ
 ումումէն հէր քիլիսէյէ ուլխուն պիր
 իզրարը ճիւմլէսի տին վէ ախլադ-
 դանունու ատտ իտէրլէր իտի :

Իմօի պու կաթողիկէ իտի
 հանկը քիլիսէյէ եազըլըր, Հռով-
 մէական քիլիսէտէն պաշգա, քի
 էօթէտէն պերու միլէլը միւլթիլի-
 ֆէ թարաֆընտան հաթթա իշ պու
 րէսալէնին պաշլանկը ճընտա կօթէր-
 տիյիմիդ կիպի տիւշմէնլէրինտէն
 պիլէ կաթողիկէ տէնմիշ տիր : էօյ-
 լէ իտէ պուսուն իլէ տախի Բօմա
 քիլիսէսի սահիհ քիլիսէ տիր, վէ
 օնուն իլէ եիւրէքտէն պիրլէշմէլի-
 յիդ :

Սահիհ քիլիսէնին աէօրտիւն-
 ճիւ վէ օօն նիշանըր րէսուլանի (ա-
 ռաքեալականութիւն) օլմասը տըր :
 Պօղոս առաքեալ քիլիսէյի պիր պի-
 նայա թէմաիլ իթմէսինտէ, պունուն

թէմէլի առաքեալլար տըր, վէ քէօ-
 շէ թաշը Քրիստոս տուր տէմէ իլէ
 պունու աղնաթմազ իսթէր, վէ
 ֆիլ վազը սա Քրիստոս առաքեալ-
 լարը կէօնտէրաի քի քէնտի վարդա-
 պետութիւնունու վազ իթսինլէր,
 «Ֆէտէրիմին պէնի կէօնտէրտիյի
 կիպի պէն տէ սիլի կէօնտէրիբիմ,
 տէտի. կիտին պունտան պէօյլէ
 պիւթիւն միլլէթիւրէ էօյրէթին, վէ
 իշթէ պէն տէ ախնեանըն սօնունա
 գատար սիլէն իլէ իմ»: Էյլէ իսէ
 Քրիստոս իսթէր իտի, քի քիլիտի
 տէվամ իթտիքէ պու քարոզութիւն
 տաիի տէվամ իլլէսին, սնուն իշին
 առաքեալլար տաիի նատըլ քի էօյ-
 րէնտիլէր իսէ էօյլէ տէ պաշպալա-
 րընա թէսլիմ իթտիլէր, վէ եէրլէ-
 րինէ չօպանլար թային զըլտըլար քի
 Պօղոս առաքեալլն քէլամը իւզրէ
 նատըլ քի առաքեալլար, պունրը-

տա Սլահտան նասպ օլունմուշ սա-
 յըլըլար: Իմտի պու խիլաֆէթ
 (յաշօրդութիւն) քիլիսէտէ տայիմա
 օլաճազ, վէ առաքեալլարըն քարո-
 ղութիւնու պէր տէվամ սագլանը-
 լաճազ արը:

Էյլէ իսէ Րօմա քիլիտէսինտէն
 պաշգա հանկը քիլիտէ ֆախը իտիւպ
 տէյէպիլիը, քի քէնտիտի րէսիւլէ-
 րին պէօյիլլինտէն միւէստէս տիը,
 վէ սնուն խալէֆլէրինտէն իտարէ օ-
 լուր, վէ առաքեալլարըն վարդա-
 պետութիւնունու իգրար վէ վազ
 իտէր տէյու: Պաշգա պիը քիլիտէ
 տահա եօզ տուր, քի չօպանլարը-
 նըն ֆիհրիթիլի պու տէրէճէ թամմ
 վէ միւթէտէլիլէն խըֆիլ իթմիշ օլ-
 սուն, լաքին Րօմա քիլիտէսինին խա-
 լէֆլէրինին էսամէսինի Սուրբ Երա-
 նոս Սուրբ Պետրոստան պէտէն Սուրբ
 Ելիթերիտոս գատար պիլէ թէսլիմ

Խտէր: Սուրբ Ոգտառաս Մերեկիոս
 Բաբա դատար կէթիբեր Սուրբ Օ.
 դոստինոս Անաստաս Բաբա դատար
 վէ պաշգա քելիոէ միւվէրրիխլէրի
 տախի թա պիզիմ կիւնիւմիւղէ
 Գրիգոր օն ալթընճը շիմաքի քա-
 հանայապետէ դատար կէթիբեր, վէ
 պու ֆիհրիսթ օ տերէճէ սըհէթէ
 մագրուն տուր քի մէշուր պիր զա-
 թըն տէտիյի կիպի տիւշմէնլէր տա-
 խի եալանա եախօտ եաղնըչա չը-
 գարամաղլար: Քէզալիք թամմսագ-
 լամըչ տըր բիսգոպոսլուղլարըն ֆիհ-
 րիսթինի տախի, քի պունլարտան
 պագըլարը առաքեալլարտան թէէոիս
 օլունուպ, պագըլարըտա առաքեալ-
 լարըն խալէֆլէրինաէն թայեխն գը-
 լընաղլար: Պու հալտէ Պոսիւէնին
 շու սէօղլէրի բէք թէմամ տըր:
 « Հերետիկոսլար տախմա շու պէտ-
 պախիթըղա բէրս օլմուշլար տըր քի

քելիոէ իթթիհատընտան այրըմըչ-
 լար տըր, լաքլն պիղիմ իչին նէ ա-
 զիմ թէսէլլի տիր. քի շիմաքի
 Բաբտան թա Սուրբ Պետրոսա դա-
 տար, Սուրբ Պետրոստան տա Մով-
 սէս վէ Ահարոնուն էսկի քահանա-
 յապետութիւնունա, օրատան տա
 նահապետլէրէ վէ տիւնեանըն պաշ-
 լանկըճընա ըուճու իտէպիլիբիզ:
 Պու զինճիր նէ հիքմէթլիբիվայէթ,
 վէ նէ շայանը հայրէթ խիլաֆէթ
 պինճիրի տիր:

Միւսթէրիհ օլ էօյլէ իսէ եա
 Հազրէթը Իսանըն քիլիսէսի, եիւճէ
 Բաաիչահըն շէհրի, սատըգ Միօն,
 միւսթէրիհ օլ, վէ եա վալիտէ էվ-
 լատլէրին իլէ միւֆթէխիրէն շատ օլ
 վէ սագլա պիզի աղիւշիւնտէ վէ
 սէվլիւլիւ էվլատլէրինին նիյաղընը
 բէատ իյլէմէ: Մուհապէթ վէ նա-
 սիհէթլէրինի պալպլէրիմիլէ պաս-

մա իյլէ , քի սէնին սառըդ վէ խա-
լիս էվլատարըն օլտուղումու զա տախր
քէսպ իյլէտիյիմիղ ֆախր ու շէրէֆ
պէյհիւտէ օլմաօրն : Սէնին շէրէֆին
պիղիմ շէրէֆ վէ մէսէրրէթիմիղ վէ
սէնին մէշագգաթըն զալպիմիղին
քէտէր վէ մէյուսիյէթի օլտուն ,
սէնտէն աըջարըտա նէ սահիհլիք նէ
էմինլիք , նէ սաատէթ , նէ տէ , իդ-
պալ հիչ պիր շէյ աըամայըդ :

ԳԻԼԻՍԷ ԻԶԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԱ ՏՈՒԱ

Եա գուրթարըճըմըղ Ալլահ, սէն
քի վալիտէմիղ քիլիսէնին ազիզլիյի
իչին Ս. Ալլահանի գանընը աէօքաիւն ,
սանա ըիճա իտէրիղ , քիլիսէյի մու-
պարէք գըլ , վէ աէրունիւտէն հէր
պիր սույի իպրէթի մահվ իյլէ , գա-
յըր , վէ կէօղէթ ծնու , վէ պիւ-
ճիւմիէ միլլէթլէր էօնիւնտէ շէրէֆ-
լէնտիր , վէ ծնու տիւնեանըն հէր

թէրաֆընտա ճարի իյլէ :

Պու , Եա'րապպ , պու սէնին էք-
տիյին վէ առաքեալարըն թիմար
կյլէտիյի օլչիֆթիլիք տիր : Պըրագմա
պունու քի ապատան հալինի զայպ
իթմէսին , նէ տէ կաթողիկէ մէղ-
հէպին զիգըյմէթ պուշտայլարընը
քէմլիք չալտարլարընտան վէ թի-
քէնլէրինտէն իարապ օլմայը թէճ-
վիղ կյլէմէ :

Ազիզ քիլիսէնին էվլատլէրինի
պիր տին վէ ումիտ վէ մուհապէթ
իթթիհատընա ըապթ իյլէ , եա էյ-
լիքտար գուրթարըճը սէնին տին-
տարլարըն իչին պիր սիւրիւ պիր չօ-
պան օլմայը սէն էմր կյլէտին , աիւշ-
մէնլէրիմիղ եիւղիւնտէն պիղի սէն
թէէմին գըլ , վէ աղըրնտաքի 'գու-
ղուլարը պըրագմա , քի էճնէպի աը-
գատընտան կիթսինլէր , սէն քի թա-
նրոյրն սէնին քիլէրի , վէ թանրոյր-

սըն սէնին քիլէրտէն , վէ անլէրտէն
Բէտէրուլլահ վէ բուհուլլահ իլէ
պիւրլիքտէ շիմտի վէ տաիմ վէ էպէտ
իւլ ազատ իհթիչամլանըրսըն : Ամէն :

Եա ինստն ճինսինի բէտէր Աւ-
լահ իլէ պարըլթըրան բէշքէշ Հազ-
րէթը Խաա Ալլահ , սանա մազ պու-
օլան շէհիտլէրին նիյազը հիւրմէթի-
թինէ սէնին քիլիտէնի դավի սագլա ,
եա եալընըզ ինսան սէվիճի էյլիք-
տար գուրթարըճը :

Մէն քի տիւնեա ախրընա դատար
պիլիմ իլէ օլմայը վատ իլլէտին , սէն
քի սէնտէն թալիմ օլանլարա հազըր
նազըրսըն վէ շէլթանըն վէ անըն
մէքրուհ բէնչէտինէ կիրիթթար օլան
կիւնահ քեարլարըն եաղտըմճըրսըն
մէրհամէթին իլէ հիմոյէ իթ պիլի,
եա Բապպ :

Մէնտէն նապ օլան չօպանլու-
րըն տէօքտի քիլէրի գանըն շէֆտաթը

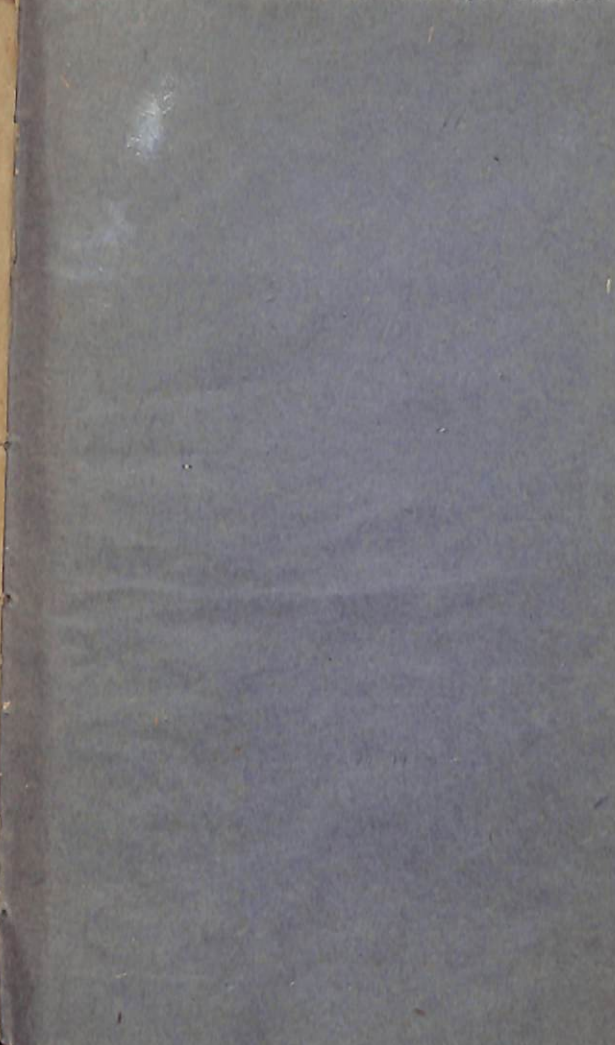
իլէ Պիլիսէնին տաղըմը , ազիմ
մէյուսիյէթ վէ կէօզ եալլէրի տէօ-
քէրէք թէրէտաիւտէ բէրօ օլմուշ
էվլատլէրինի ճէմ իլլէ եա սէլամէ-
թիմիզ իչին էյլիքլէր վէրէն Ալլահ :

Եա իհսանը սայըսըզ , վէ ավֆ
իտիճի Ալլահ , սէն քի ինսանլար-
տան քէնտինէ սիյատէթ տաշ վէ կէօյ-
լէր սաատէթինէ վարիտլէր ինթի-
խապ իլլէտին , պունլարըն բիճասը
իլէ պիլլէ մէրհամէթ գըլ , Եա Բապպ
սանա սապի սիւպեան իլահիլէր նի-
տա իթ սինլէր :

ՇԱՐԱԿԱՆ

Faint, illegible text on the left page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several lines and is difficult to decipher due to its low contrast and blurriness.

Արտատման վաճ. է 195 7թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0545306

